

2. Тільки визначення мети здійснюється за допомогою педагога, а планування дослідницької діяльності здійснюється учнями самостійно.

3. Визначення мети і планування дослідницької роботи виконується школярами самостійно в рамках визначеного педагогом завдання.

4. Робота здійснюється учнями з власної ініціативи, тобто визначення мети, змісту, складання плану роботи та його здійснення відбувається без допомоги педагога. Вище сказані різновидності перебувають у безпосередньому взаємозв'язку з діяльністю педагога позашкільної установи, тому можна виділити відповідно чотири рівні доцільної педагогічної допомоги в організації і проведенні дослідницької роботи учнів з екології.

5. Детальне визначення завдань, джерел інформації, плану роботи та інструктаж на кожному з етапів дослідницької діяльності учнів.

6. Визначення загальних контурів завдання та джерел інформації, планування роботи, короткий інструктаж.

7. Постановка завдання, визначення джерел інформації.

8. Постановка завдань.

Але така класифікація не охоплює всіх елементів педагогічного керівництва дослідницькою роботою в позашкільних установах і школах за умови запровадження сучасних форм організації і методів проведення дослідницької роботи школярів. Все ж педагогу необхідно пам'ятати, що дослідницька робота виступає тут у двох якостях: як умова формування і як основний показник рівня екологічної культури школярів.

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ У ПОЗАУРОЧНИЙ ЧАС

Н. В. Гнілуша, С. О. Сергієва

Криворізький державний педагогічний університет

Проблема екологічного виховання в теорії та практиці шкільного навчання не являється новою. Особливий інтерес до цієї проблеми виник ще у 70-80 роки. За цей час була розроблена «Концепція безперервного екологічного виховання на Україні» в якій наголошується: «...перед сучасною педагогічною наукою і практикою створились нові невідкладні завдання. Необхідно забезпечити підготовку молодого покоління, яке зможе вивести Землю із стану глибокої екологічної кризи, в яку вона потрапила через незнання або ігнорування законів взаємовідношення суспільства та природи...»

Екологічне виховання – систематична педагогічна діяльність, спрямована на розвиток у дітей екологічної культури.

Завдання екологічного виховання – сприяти накопиченню екологічних знань, виховувати любов до природи, прагнення берегти, примножувати її багатства, формувати вміння і навички діяльності у природі.

Основу навчальної та виховної роботи в школі становлять обов'язкові заняття. Тут навчання та виховання проводяться за певною системою, під керівництвом вчителя. Однак ця робота не закінчується на уроці, тому треба допомагати їм правильно організувати свій час, щоб він був розумно використаний для відпочинку, культурних розваг і занять улюбленою справою, для подальшого розвитку і вдосконалення розумових, моральних, фізичних та естетичних якостей учнів.

Позакласна та позашкільна робота є продовженням та подальшим розвитком тієї навчальної та виховної роботи, яка проводиться з учнями на уроці. Разом з тим вона не дублює роботу учнів на уроці і має свою специфіку.

Позакласні заняття дають можливість ширше ніж це дозволяють уроки. Проводити з учнями різні види робіт, які вправлять їх як розумово так і фізично. Вони допомагають виховувати в учнів інтерес до науки і техніки, любов до творчої праці, вчать їх мріяти та діяти.

Актуальність проблеми дослідження – використання вільного часу учнями посилюється у зв'язку з тим, що зростає кількість безпритульних дітей. Не зайнятих ні вдома, ні в школі, у зв'язку з цим вік малолітніх злочинців опустився до 12 років. Педагогічно занедбані діти, малолітні правопорушники не займаються у гуртках, не мають доручень, не цікавляться життям класу та школи. При збільшенні вільного часу, проблема доцільності його використання набуває все більшого значення.

Позаурочна робота – це ті позакласні заняття, що ведуться головним чином в дитячих колективах на основі самоврядування, активності та самодіяльності дітей за умов, що їх направляє класний керівник. Позаурочна робота по цілям, змісту і засобам примикає до навчального процесу, являючись його продовженням в позаурочний час. Вона не завжди носить добровільний і самодіяльний характер. Головна роль в її плануванні і організації належить вчителю. У зв'язку з введенням зазначених понять термін «позакласна робота» став не дуже часто вживатися в педагогічній літературі. Не можна вважати це виправданим, бо виник він історично і широко застосовується на практиці, відбиваючи реально існуючу в шкільній дійсності область педагогічної діяльності.

Передусім треба визначити, що при правильному поєднанні її з навчальною роботою забезпечується велика гнучкість системи учбово – виховної діяльності.

Позакласні заняття можуть розглядатися як одне із засобів диференціації навчання при збереженні єдиного і обов'язкового навчального плану. Вони допомагають також доповнити навчальний план, певною мірою усунути його слабкі місця. В діючих навчальних планах середніх шкіл предмети естетичного циклу та фізкультура представлені у меншому обсязі, ніж того вимагають інтереси всебічного, гармонійного розвитку дітей. До-

бре поставлена позакласна робота з естетичного і фізичного виховання повинна компенсувати ці недоліки, які важко виправити в рамках навчальної діяльності через її велику насиченість обов'язковими заняттями. Позакласна робота формує у дітей духовні потреби, підвищує культуру використання дозвілля, допомагає формувати вільний час як істинне багатство суспільства і особистості.

Факти свідчать, що школи мало залучають до позакласної роботи дітей, які слабо встигають, а також, які не виявляють інтересу до позаурочної діяльності. Навіть існує помилковий погляд, що невстигаючих учнів не слід відволікати від навчальних занять. А між тим, їм якраз і слід допомагати використати свій вільний час. Організація дітьми вільного часу успішно сполучає заняття з позакласною роботою і засвідчує, що багатьма школярами вільний час намагається бути використаний понад раціонального. В позакласній роботі формуються і задовольняються різноманітні інтереси учнів, вона має для цього великі можливості.

В кожному класі є діти, що проявляють особливу схильність до окремих предметів, намагаються знати більше того, що передбачено програмою. Виховання інтересів учнів в процесі позакласної роботи пов'язане з рішенням важливого завдання – вибором школярами фаху і підготовкою їх до праці. Дослідження по даному питанню показують, що різноманітні види позакласних занять (читання художньої та науково – популярної літератури, гурткова робота, тощо) є одним із основних джерел виникнення фахових інтересів і фахової свідомості школярів, які допомагають їм придбати деякі спеціальні знання, уміння, навички, перевірити свої сили в обраній області. Позакласна робота створює особливо сприятливі умови для накопичування досвіду колективного життя, дає простір для прояву самостійності, розвитку політичної та суспільної активності.

Навчальна праця в силу її специфічності не може служити такою сприятливою основою згуртованості колективу, як трудова, суспільно – політична, ігрова діяльність, в яку учні включаються найбільш активно в позаурочний час. Тут діти вступають в багатосторонні відносини між собою. Таким чином, позакласна робота є основною сферою формування колективних відносин, виховання активних та свідомих учасників суспільного життя.

Кожна школа визначає зміст своєї позакласної роботи з урахуванням існуючих можливостей і місцевих умов. Можна виділити декілька основних напрямків цієї діяльності: моральне, естетичне і фізичне виховання; науково-дослідна робота; заняття з праці, техніки; юнацька робота; позакласне читання. Всі напрямки цієї навчально-виховної роботи складають єдиний комплекс взаємопов'язаних сторін.

У процесі цієї роботи підрастаюче покоління треба знайомити з законами розвитку природи, суспільства і людини, з основами суспільно – політичного життя, поширювати уявлення дітей про минуле, сучасне, майбутнє своєї країни, міста, села, про найкращих людей і про їх справи.

Велике місце в позакласній роботі повинно займати моральне виховання підрастаючого покоління, одне з головних завдань якого полягає в тому, щоб виробити у дітей свідоме відношення до суспільного обов'язку, зробити єдність слова і діла повсякденною нормою поведінки. У позаурочній виховній діяльності треба знайомити школярів з принципами і нормами моральності людини, формувати у них моральні переконання і почуття та досвід поведінки. Для цього під час позакласних занять треба проводити бесіди, лекції, диспути на теми моралі, наводити позитивні приклади з життя, творів мистецтв, а також уроки культури поведінки.

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «НАДКЛАС РИБИ» В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ БІОЛОГІЇ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

І. О. Сіліч, Н. О. Андрощук

ЗОШ I-III ступенів № 35, Криворізький державний педагогічний університет

«Ми отримали в спадщину світ від наших батьків,
але набагато більше запозичили у власних дітей»
(лозунг зелених)

«Обмани Землю, и она обманет тебя»
(старовинне китайське прислів'я)

Кожен учитель мріє про те, щоб навчання на його уроках було цікавим для учнів. Як говорив В. О. Сухомлинський: «Щоб дитина була палко зацікавлена навчанням, їй необхідне багате, різноманітне, привабливе, інтелектуальне життя». Зараз розробляється чимало моделей організації навчально-виховного процесу. Серед них технологія особистісно-орієнтованого навчання, технологія розвитку критичного мислення, розвиваюче, проблемне, продуктивне навчання.

Майбутній випускник повинен бути всебічно розвинутою особистістю, якій притаманне відчуття відповідальності за стан навколишнього середовища, почуття обов'язку перед довіллям, розуміння сучасних екологічних проблем та усвідомлення їх актуальності для себе, рідного краю, своєї країни та всього людства. Такого випускника потрібно виховувати з початкової школи та продовжувати в середній ланці освіти. Найкраще це вдається на уроках природознавства та біології адже екологічна освіта є невід'ємною частиною шкільного курсу біології. Вона відіграє інтерактивну роль у системі навчально-виховного процесу, оскільки систематизуються знання з різних природничих дисциплін.